

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibus Cœram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorum, 1609

17. Cap. De Quid restituendum, & quantum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

CAPVT XVII.

QVID RESTITVENDVM
& quantum?

SECUNDVM Doctores quatuor sunt genera *Quatuor*
bonorum, in quæ potest cadere restitutio. *sunt genē-*
Bona animæ, vt sunt virtutes tam infusæ; quæ *ra bonorū*
morales. Corporis; vt vita; sanitas, &c. Hono- *in que re-*
ris ac famæ: nec non etiam fortunæ: vt sunt *stitutio ca-*
pecuniæ, aliæque res necessariæ ad hominis *dere potest.*
conseruationē. De his S. Antonin. 2. part. tit.
2. Ioan. à Turrecrem. 14. q. 6. cap. Si res. Palu-
dan. in 4. d. 15. q. 2. Scot. ibid. q. 3. Gabr. in ead.
d. 2. notab. 3. Adrian. in 4. de restitut.

De Restitutione Spiritualium.

QVAMVIS directè non possit homini no-
umentum inferri in bonis animæ, cum
ita sint spiritualia sicut ipsa anima, & voluntas
non possit cogi, tamen indirectè consilio, in-
ductione, doctrina, maloque exemplo, potest
quis lædere proximum in spiritualibus, & re-
trahere à bono, vt religione, vel via iustitiæ,
tunc obligatur, vt etiam medijs spiritualibus
prout potest, reducat ad eundem statum, id-
que per se, vel alios. Non desunt tamen haud
inferioris notæ Doctores, qui censent, quod si
quis retraxit professum à religione, si nõ pos-

B b fit

fit eundem reducere, quod seducens teneatur ingredi loco illius.

De bonis corporis.

QVI alterum lædit in bonis corporis, ut occidendo, mutilando, aut infirmitatem inducendo, tenetur læso ad restitutionem omnium damnorum, quæ sequuntur, ut communis sententia DD. est, & constat ex cap. 1. de iniurijs. Vnde qui alium occidit, tenetur hæredibus de damno illato. Cum autem omnia in particularibus casibus non possint defini, in censura casus occurrentis, qualitas personæ occisæ, ætas, lucrum quod acquirebat, item quot personas ex debito iustitiæ alere tenebatur, aliæque circumstantiæ, pro arbitrio prudentis & boni viri considerandæ sunt, & his consideratis, quantitas rei restituendæ metienda. Ex his sequitur quod etiam Ioan. Maior in 4. d. 15. quæst. 19. tradit posse contingere, ut qui sutorem, vel alium artificem occidit, ad maiorem teneatur restitutionem, quàm si nobilem occidisset. De hac restitutione late Turrecrem. in d. cap. Si res. Gabr. in 4. d. 15. quæst. 15. Adrian. in 4. de restitut. q. fin. Sorus lib. 4. de iustit. & iure. q. 6. art. 3. & nos latissime in comment. d. cap. 1. de iniurijs. quæst. 3. & seq.

De bonis fama & honoris.

QVI iniuste aliquem in fama & honore lædit,

læsit, tenetur ad restitutionem, quia contra iustitiam peccauit. Est communis doctrina. Sed ad hoc, ut quis teneatur, tres conditiones requiruntur. *Prima*, ut verè famam abstulerit. *Secunda*, ut auferatur fama in rei veritate contra iustitiam. *Tertia*, ut infamatus non iterum recuperauerit famam. Si etiam ex iniusta famæ læsione alia damna sequantur, infamans tenetur ad restitutionem eorum, quia dans causam damni, damnum dedisse dicitur.

Quis modus restituendi famam?

QUod si famam alicuius mentiendo læsit imponendo alteri falsum crimen, quod non fecit, tenetur restituere confitendo se falsum dixisse: vel mentitum esse, & si hoc non sufficit debet adhibere iuramentum: Si autem persona illustis infamasset hominem infimæ conditionis, non teneretur famam restituere cum damno propriæ famæ, obligaretur tamen in aliquo æquivalenti recompensare. Quando autem aliquis alium infamauit verum crimen, sed occultum detegendo contra ordinem iustitiæ, debet dicere se malè dixisse: vel iniustè defamasse, vel laudare à veris virtutibus, quas habet ille, cui famam abstulit, apud eos coram quibus infamauit: quia in hoc casu non potest dicere se mentitum,

Bb 2 aut

Sorus lib.
4. de in-
sticia &
inte. q. 6.
art. 4.

aut falsum dixisse, ne peccatum peccato ad-
dat. Quando autem fama restitui non potest,
debet recompensari in pecunia, aut æquiva-
lenti ad arbitrium boni viri, quamquam id fiat
cum proprio damno, quia restitutio est de ne-
cessitate salutis.

*De restitutione bonorum temporalium,
sive fortune.*

Res aliena restituenda est in propria specie
si potest haberi, aliàs in æquivalenti re-
compensanda sunt etiam damna, si quæ se-
quuntur rem iniuste ablatam, lucrum cessans,
damnum emergens, fructus, si res fructifera
sit, & alia emolumenta, & hæc reducenda ad
æqualitatem arbitrio prudentis & timorati
viri.

Hic aliqua dubia breuiter sunt resoluenda.

*Primum. An defraudata vectigalia & tribu-
ta, &c. sint restituenda?*

CIRCA hoc dubium præmittendum, quod
omnibus notissimum est; Reges, Impe-
ratores, Principes, aliosque non recognoscen-
tes superiores, posse huiusmodi imponere ius-
tis de causis, vt pro expensis faciendis in iusto
bello, pro redemptione Domini in bello, pro
salute subditorum capti, pro vtilitate publica,
pro sustentatione honesta Principis, pro elo-
catio.

ratione filiarum principis, aut alia simili iusta causa, quae referri debet in utilitatem reipublicae. & non priuatum commodum; nunc pro resolutione.

Quicumque defraudat iusta vectigalia, & non soluit, tenetur ad restitutionem; quia sunt redditus principum, & reipublicae. & sunt soluenda secundum Euangelium. Reddite quae sunt Caesaris, *Matth. 22. Luca. 20. Rom. 13.* Cui tributum tributum: cui vectigal, vectigal. Quando autem principes vectigalia, pedagium, & alia onera a transeuntibus, aut subditis capiunt, & non faciunt sufficientem diligentiam, ut subditi vel alij sint securi iniurijs, aut defendantur ab iniurijs, tenentur ad restitutionem damnorum, si quae subditi, aut alij iniuste patiantur. Si autem euidenter constet onera praedicta iniuste imposita esse, utpote a non habente potestatem, vel sine vlla urgente causa, si quis non soluat, ad nihil tenetur.

Secundum dubium. *An clam capta in venatione sint restituenda?*

DE hac materia legedi Couarruias in regula peccatum part. 2. §. 8. Sotus de iustitia & iure libr. 4. q. 6. art. 4. Medina C. de rebus restituendis, q. 12. Nauarr. in Manuali cap. 17. a num. 120. Summistae in verb. Venatio. & nos alijs latius in d. commentar. de iniurijs. cap. 4. quaest. 4.

De iure naturae, ferae sunt communes, &

Bb 3 vena-

venatio licita est, redditur autem illicita, si fiat cum damno alterius : vt discurrendo per agros, segetes, &c. Aut cum periculo propria, aut alienæ vitæ : aut indebito tempore; aut fuit à quibus non debet : Possunt etiam iusti de causis Domini prohibere venationem alijs. Quando autem strictissimè prohibent, & sibi feras appropriant, tenentur ad omnia damna, quæ feræ agris, seminibus, & fructibus rusticorum inferunt, & si non restituant, licet subditi ex timore & metu non petant, & quasi coacti consentiant, grauissimè peccant, & in damnationis statu viuunt, donec restituant nec poterunt euadere iudicium eius, apud què nulla est acceptio personarum. Si autem Domini occidunt, aut mutilant transgressores, grauissimè peccant, nisi frequentent & rustici sint consueti facere, aut contumaces. Nec etiam honorificum, aut magnificum est, si domini minima prohibeant capi animalia à rusticis, cum iure naturæ omnia sint communia: quare relinquendum esset aliquid subditis pro recreatione, cum eorum fructibus & seminibus, feræ vt plurimum pascantur & alantur. Pro resolutione ad propositum.

Prima Conclusio. Si quis venetur alionas feras in loco clauso & septo à Domino, furtum committit, & tenetur ad restitutionem : quia huiusmodi bestia sunt captæ, & quasi domestica, & constitutæ sub dominio detinentis.

Idem

Idem est iudicium quando sic conferuantur, ut quandoque egrediantur, solitæ tamen sint redire ad suum locum.

Secunda Conclusio. Quando feræ desinunt redire ad proprium locum, amittitur dominium, ex §. feræ bestia. Instit. de rerum diuisione, nam per fugam à custodia, bestia pristina recuperant libertatem, & ita efficiuntur capientis.

Tertia Conclusio. Si vagentur huiusmodi bestiae ubique, & nullo loco claudantur, etiam si prohibitum sit à Domino, ne capiantur ab aliquo, capiens non tenetur ad restitutionem; quia de iure sunt capientis. Ex his patet quod si quis capiat pisces in viuario & loco clauso furtum committit, & tenetur ad restitutionem.

De piscatione sumendum est iudicium secundum dicta.

Tertium dubium. An capientes columbas alieni columbarij, teneantur ad restitutionem?

HABERE columbas cum notabili damno aliorum non licet, ut communiter Doctores sentiunt. Si autem omnes ferè in loco columbas habeant, videntur mutuo consentire in recompensationem. De hac materia legendi. Nauarr. loc. cit. numer. 126. Sotus in fine d. artic. Medina vbi supra. S.

Bb 4 Anto-

Antonin. 2. part. tit. 2. cap. 1. Pro Resolutione

Qui occidit columbas alterius, vel accipit in alieno columbario, furtum committit, & tenetur ad restitutionem; quia aufert alienum inuito domino. Eadem est ratio, si quis in suo columbario semina spargit, aut vitur aliqua arte, qua columbas ab alijs columbarijs ad suum pertrahat: Si quis autem solum suas pascat, & aliæ aduentent, non potest eas capere; Si autem manent, modo eas non retineat, & non reuertantur, potest eas retinere postquam consuetis temporibus desierint redire, vt Nauarr. tradit. Alia autem est ratio, quando columbe sunt syluestres, & vagantur, nec certum habent dominum: Si autem in aliquo loco consuetudo sit, vt columbæ post certum à columbarijs spacium capiantur, & nullius esse iudicentur, nisi capientis, tunc non est culpa capere. Ex dictis facile potest iudicium sumi de apibus. Si quis apes accipiat suis aluearijs, & locis inclusas, furtum committit. Si autem inueniantur in alieno loco non inclusæ, fiunt capientis, nisi aliquod statutum loci obstet.

Quartum dubium. *An lucrifacta in ludo sint restituenda?*

VIDE Ioan. Medinam C. de rebus restituendis q. 22. Sotum lib. 4. q. 5. art. 2. Nauarr. in Manuali cap. 20. num. 19. Alphonsum Castren. lib. de lege poenali cap. 11.

In

In sequentibus casibus aliquis tenetur restituere ludo acquisita.

Primo, Si aliquis lucrificat ludens cum eo, qui rei perditæ dominium non habet, nec liberam administrandi facultatem, ita, ut possit alienare, ut si quis lucretur à filio existente sub patria potestate, aut à minori, qui sub tutoribus agit, aut à religioso.

Secundo, Quando lucrans colludentem minus aut metu pertraxit ad ludendum ex cupiditate lucri; aut notabiliter in arte ludendi excedit.

Tertio, Si quis dolo, fraude, aut deceptione utatur, tunc ludo acquisita sunt restituenda.

Quantum restituendum?

TANTVM, quantum ablatum est, quando quantitas rei certa est; Si autem incerta, restitutio facienda ad arbitrium boniviri, qui consideratis circumstantijs, id quod æquitati consonum erit, iudicabit.

CAPVT XVIII.

CVI, VBI, ET QVO ORDINE restituendum?

COMMVNITER res restituenda ei, cui ablata est; Si autem habeatur ab alio.

Bb 5 quam